

SiS tjänstekarta för mottagning och utredning enl. LSU

AKTÖR	TID	FÖRE	DAG 1	VECKA 1-2	VECKA 2 -6 UTREDNINGSPERIOD	VECKA 5-6	VECKA 6-8	VECKA 8-
Den unge		Placeringsbeslut Kontakt med avd.	Mottagnings- rutiner Skriftlig information	Verkställighetsbeslut Behandlings-/utredningsplanering ADAD inskrivning Individuella samtal med behandl.pers. Hälsosamtal	Individuella samtal med behandl.pers. Psykologsamtal och test Pedagogisk utredning Utbildning Brukarforum	Individuella samtal med behandl.pers. Utbildning Avstämningsmöte	Individuella samtal med behandl.pers. Utredningsgenomgång Utbildning	Utredningen presenteras
Familj/nätverk		Kontakt med avd.		Familje- och nätverksarbete	Familje- och nätverksarbete	Avstämningsmöte		Utredningen presenteras
Socialtjänsten				Behandlings-/utredningsplanering i samverkan med avd.		Avstämningsmöte		Utredningen presenteras
Kvalitetskultur 								
Placeringschef		Placeringsbeslut	Målsägande- underrättelse	Verkställighetsbeslut				
Institutionschef			Intagning Beslut om särskilda befogenheter	Beslut om särskilda befogenheter	Omprövning av vård vid slutet enhet Beslut om särskilda befogenheter Brukarforum	Beslut om särskilda befogenheter	Beslut om särskilda befogenheter	Omprövning av vård vid slutet enhet
Avdelnings- föreståndare		Kontakt med den unge Kontakt med familj/nätverk	Skriftlig info. till den unge	ADAD inskrivning Verkställighetsplanering med den unge efter samråd med socialtjänsten Familje- och nätverksarbete Dokumentation	Familje- och nätverksarbete Dokumentation	Avstämningsmöte Dokumentation	Dokumentation	Presenterar utredningen
Utrednings- ansvarig				Utredningsplanering i samverkan med den unge och socialtjänsten	Utredningsarbete	Avstämningsmöte	Sammanställning av utredning Utredningsgenomgång med den unge Utredningen kommuniceras internt	Presenterar utredningen
Behandlings- personal			Mottagningsrutiner	Individuella samtal	Individuella samtal Beteendeobservationer	Individuella samtal Avstämningsmöte	Individuella samtal	
Psykolog				Utredningsplanering	Utredningsarbete Risk- och behovsbedömning	Avstämningsmöte		Presenterar utredningen
Pedagog				Utredningsplanering	Utredningsarbete Utbildning	Avstämningsmöte Utbildning	Utbildning	Presenterar utredningen
Hälso- och sjuk- vårdspersonal				Medicinsk bedömning	Ev. åtgärder Utredningsarbete	Ev. åtgärder Avstämningsmöte	Ev. åtgärder	

Till karta

Målsägandeunderrättelse (utdrag ur SiS interna riktlinjer) 3 december 2010/ÅF

Om den dömda avtjänar sluten ungdomsvård för brott som riktar sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid skall, enligt 21 § LSU, målsäganden tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om den dömdes vistelse under verkställighetstiden. Underrättelseskyldigheten är avsedd för att skapa trygghet för dem som drabbats av den intagnes brott.

Förfrågan om målsägandeunderrättelse görs av placeringsenheten vid huvudkontoret i samband med placeringen. Om målsäganden vid denna förfrågan meddelar att underrättelse inte skall ske ankommer det på målsäganden att ta kontakt med SiS om denne ändrar sig och vill ha underrättelse.

Statens institutionsstyrelse

Besök Drottninggatan 29
Post Box 16363
103 26 Stockholm

Telefon 08-453 40 00
Fax 08-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

Intagning (utdrag ur SiS interna riktlinjer)

3 december 2010

Verkställigheten av en dom på sluten ungdomsvård skall inledas genom att den dömde tas in på särskilt ungdomshem på en låsbar enhet. Det är angeläget att samhällets reaktion på brott sker snabbt och i nära anslutning till brottet. Någon möjlighet med uppskov av verkställigheten finns därför inte.

En dom på sluten ungdomsvård skall verkställas när den vunnit laga kraft. För den som är frihetsberövad, dvs. häktad eller vårdas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) på ett särskilt ungdomshem, skall verkställigheten ske *omedelbart* och för den som inte är frihetsberövad *så snart som möjligt* efter det att domen får verkställas.

Intagningen sker på den institution där verkställigheten enligt meddelat beslut skall inledas. I anslutning till intagningen börjar verkställighetstiden att löpa om detta inte skett tidigare på grund av att den dömde förpassats eller varit häktad.

Statens institutionsstyrelse

Besök Drottninggatan 29
Post Box 16363
103 26 Stockholm

Telefon 08-453 40 00
Fax 08-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

Särskilda befogenheter (utdrag ur SiS interna riktlinjer)

3 december 2010

Vissa bestämmelser som motsvarar de som finns i LVU har införts i verkställighetslagen LSU. I vissa fall har en hänvisning skett till LVU i LSU.

De särskilda befogenheterna är följande.

1. Begränsning av den dömdes rörelsefrihet (13 § LSU)
2. Vård vid låsbar enhet (14 § första stycket LSU)
3. Vård i enskildhet (14 § tredje stycket LSU)
4. Omhändertagande av egendom (15 § LSU) – hänvisning till 16 § LVU
5. Kroppsvisitation och yttlig kroppsbesiktning (15 § LSU) – hänvisning till 17 § LVU
6. Kontroll av brev och andra försändelser (15 § LSU) – hänvisning till 19 § LVU
7. Förverkande av egendom (15 § LSU) – hänvisning till 20 § LVU
8. Inskränkningar av den dömdes rätt att föra telefonsamtal och ta emot besök samt regleringen av vistelser utanför det särskilda ungdomshemmet (16 § LSU)
9. Hållas i avskildhet (17 § LSU)
10. Skyldighet att lämna blod-, urin- och utandningsprov (18 a § LSU)
11. Polishandräkning (20 § LSU)

Skälen för att vidta en tvångsåtgärd inom ramen för vården bör ställas i relation till de olägenheter ingripandet innebär för den enskilde i fråga bland annat om dennes självbestämmande och integritet (proportionalitetsregeln). Det betyder att en tvångsåtgärd skall stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med åtgärden och den nytta som tvångsåtgärden kan ha för den enskilde. Om syftet med tvångsåtgärden kan tillgodoses genom någon mindre ingripande åtgärd, skall den åtgärden väljas. Proportionalitetsregeln ger således uttryck för att minsta möjliga tvång skall användas för att nå det avsedda syftet och innebär samtidigt en erinran om att tvånget får användas endast om syftet med åtgärden inte kan tillgodoses genom mindre ingripande åtgärder. (Jfr 2 kap. 12 § regeringsformen samt 20 a § LVU och 36 a § LVM där principen nu lagfästs.)

Statens institutionsstyrelse

Vissa beslut enligt LSU

Lagrum	Innebörd	Vem får besluta?
13 § LSU	Omhändertagande av pass	Institutionschefen Chefen har möjlighet att delegera dessa beslut till annan i personalgruppen. Detta skall i så fall framgå av institutionens arbetsordning.
14 § LSU tredje stycket	Vård i enskildhet	Institutionschefen, skall anmälas till placeringschefen
15 § LSU (16 § LVU)	Omhändertagande av egendom	Institutionschefen Chefen har möjlighet att delegera dessa beslut till annan i personalgruppen. Detta skall i så fall framgå av institutionens arbetsordning
15 § LSU (17 § LVU)	Kroppsvsitation och ytlig kroppsbesiktning	Institutionschefen Chefen har möjlighet att delegera dessa beslut till annan i personalgruppen. Detta skall i så fall framgå av institutionens arbetsordning
16 § LSU	Telefonsamtal och besök	Institutionschefen Chefen har möjlighet att delegera dessa beslut till annan i personalgruppen. Detta skall i så fall framgå av institutionens arbetsordning
17 § LSU	Hållas i avskildhet	Institutionschefen
18 a § LSU	Blod-, urin- och utandningsprov	Institutionschefen Chefen har möjlighet att delegera dessa beslut till annan i personalgruppen. Detta skall i så fall framgå av institutionens arbetsordning
15 § LSU (19 § LVU)	Övervakning och granskning av brev och andra försändelser	Institutionschefen
15 § LSU (20 § LVU)	Förstörande eller försäljande av egendom	Institutionschefen
20 § LSU	Polishandräckning	Institutionschefen

De olika bestämmelserna lyder:

Begränsningar i rörelsefriheten

13 § LSU - Den dömd får hindras att lämna det särskilda ungdomshemmet och i övrigt underkastas den begränsning av rörelsefriheten som är nödvändig för att verkställigheten skall kunna genomföras. Den dömd får också hindras att disponera sitt pass. Den dömdes rörelsefrihet får även inskränkas, när det behövs av hänsyn till andra intagnas eller personalens säkerhet.

Vård vid låsbar enhet

14 § LSU - Verkställigheten skall inledas på en låsbar enhet. Så snart förhållandena medger det, skall den dömd ges möjlighet till vistelse under öppnare former. Frågan om den dömd kan ges möjlighet till vistelse under öppnare former skall prövas fortlöpande, dock minst en gång varannan månad. Om det krävs med hänsyn till den dömdes speciella behov av vård, hans eller hennes säkerhet eller övriga intagnas säkerhet får en dömd som vårdas på en låsbar enhet hindras från att träffa andra intagna (vård i enskildhet). En fråga om vård i enskildhet skall prövas fortlöpande och alltid omprövas inom sju dagar från senaste prövning.

Ringa och ta emot telefonsamtal och ta emot besök

16 § LSU - Den dömd har rätt att ringa och ta emot telefonsamtal och ta emot besök i den utsträckning det lämpligen kan ske. Den dömd får dock förvägras telefonsamtal och besök, om det kan äventyra säkerheten vid det särskilda ungdomshemmet eller kan motverka hans anpassning i samhället eller annars vara till skada för honom eller någon annan.

Hållas i avskildhet

17 § LSU Om det är särskilt påkallat av att den dömd uppträder våldsamt eller är så påverkad av berusningsmedel att han eller hon inte kan hållas till ordningen, får den dömd hållas i avskildhet under förutsättning att han eller hon står under fortlöpande uppsikt av personalen. Den dömd får dock inte hållas i sådan avskildhet längre tid än som är absolut nödvändigt och inte i något fall under längre tid än 24 timmar i följd.

Omhändertagande av egendom

15 § LSU - Vad som sägs i 16, 17, 19 och 20 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall gälla även för den som är föremål för verkställighet av sluten ungdomsvård.

16 § LVU - Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får inte inneha narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor eller injektionssprutor, kanyler eller andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika. Den unge får inte heller inneha något annat som kan vara till men för vården eller ordningen vid hemmet. Om sådan egendom påträffas, skall den omhändertas.

Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning

15 § LSU - Vad som sägs i 16, 17, 19 och 20 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall gälla även för den som är föremål för verkställighet av sluten ungdomsvård.

17 § LVU - Om det behövs, får den som omfattas av bestämmelserna i 15 § kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas, vid ankomst till hemmet, för kontroll av att denne inte bär på sig något som han eller hon inte får inneha där. Detsamma gäller om det under vistelsen i hemmet uppkommer misstanke att sådan egendom skall påträffas hos honom eller henne.

All den hänsyn som omständigheterna medger skall iakttas vid kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning. Om möjligt skall ett vittne närvara.

Blod-, urin och utandningsprov

18 a § LSU - Den dömda är, om inte annat föranleds av medicinska eller liknande skäl, skyldig att efter uppmaning vid ankomsten till det särskilda ungdomshemmet samt i samband med vistelse utanför hemmet enligt 18 § lämna blod-, urin- eller utandningsprov för kontroll av om han eller hon är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana medel som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor, om det kan misstänkas att den dömda är påverkad av något sådant medel.

Brevgranskning

15 § LSU - Vad som sägs i 16, 17, 19 och 20 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall gälla även för den som är föremål för verkställighet av sluten ungdomsvård.

19 § LVU - Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får underkastas övervakning av sina brev och andra försändelser, om detta behövs med hänsyn till ordningen vid hemmet eller till den unges särskilda förhållanden. För detta ändamål får Statens institutionsstyrelse öppna och ta del av försändelser som kommer till eller sänds från den unge. Om en ankommande försändelse innehåller egendom som den unge inte får inneha enligt 16 §, skall egendomen omhändertas.

Brev mellan den unge och en svensk myndighet eller advokat eller hans eller hennes offentliga biträde skall vidarebefordras utan föregående granskning.

Förstörande eller försäljning av omhändertagen egendom

15 § LSU - Vad som sägs i 16, 17, 19 och 20 §§ lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga skall gälla även för den som är föremål för verkställighet av sluten ungdomsvård.

20 § LVU - Har narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådana medel som avses i lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådana varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor omhändertagits enligt 16 eller 19 § eller har sådan egendom påträffats inom ett hem för särskilt noggrann tillsyn utan att det finns någon känd ägare till egendomen, skall Statens institutionsstyrelse låta förstöra eller försälja egendomen enligt bestämmelserna om beslagtagna egendom i 2 § första stycket 1 lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m. Belopp som har erhållits vid försäljning tillfaller staten.

Detsamma skall gälla i fråga om injektionssprutor, kanyler och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattning med narkotika.

Polishandräckning

20 § - Polismyndigheten skall på begäran av den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem lämna biträde för att söka efter och hämta tillbaka den som dömts till sluten ungdomsvård om den dömde avvikit eller för att ombesörja förflyttning av honom.

Överklagande av beslut

Av 23 § LSU följer att SiS beslut enligt denna lag i särskilda fall får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Som första instans är detta förvaltningsrätten. Den dömde har rätt att överklaga alla beslut av inskränkande karaktär. Uttryckssättet *i särskilda fall* har använts i syfte att markera att allmänna ordningsregler inom det särskilda ungdomshemmet inte får överklagas.

Dokumentation/journal

Alla beslut skall antecknas i den dömdes journal. Skälen för beslutet skall anges.

Institutionschefen bör anteckna i journalen att den dömde har informerats om rätten att överklaga. Detta är speciellt viktigt om den dömde inte har skrivit under beslutet.

En kopia på överklagandet och eventuella yttranden skall sparas i den dömdes pappersakt.

Din rätt till god omvårdnad

Du som bor på en SiS-institution har rätt till god omvårdnad. Det betyder att du ska bli väl omhändertagen.

Vad innebär det? Faktiskt en hel del.

Du har rätt till en bra och trevlig miljö

Du ska ha det rökfritt, rent och fräscht. Du ska slippa bli störd av oljud eller oväsen från andra på institutionen.

Självklart ska pojkar/män och flickor/kvinnor ha separata duschar och omklädningsrum.

Du och dina anhöriga ska kunna träffas i bra lokaler som passar för besök.

Det är viktigt att du får möjlighet att umgås med andra på din avdelning. Men du ska också ha ett eget rum så att du kan dra dig undan.

Du har rätt till bra måltider

Miljön där du äter ska vara trivsamt, lugnt och ombonat.

Maten ska vara varierad, rik på näring och gjord på bra råvaror.

Det ska märkas att det är helg eller fest. Då ska måltiderna vara annorlunda än på vardagar.

Vill du av religiösa skäl eller annan övertygelse ha särskild mat? Eller behöver du speciell mat av medicinska skäl? Då ska du naturligtvis få det.

Du har rätt till vila och fritid

Sömn är viktig. Du har rätt att få hjälp att sova lagom många timmar.

Du ska kunna få kontakt med personal även på natten.

Fritid kan innehålla mycket. Du har rätt att träna och motionera. Du ska också kunna läsa, måla och skriva och göra andra saker som du tycker är roliga.

Du har rätt att komma ut i friska luften varje dag, även om du bor på låst avdelning.

Du har rätt att bli bemött på ett respektfullt sätt

Alla människor är lika mycket värda. Du har rätt att bli behandlad och bemött på ett bra sätt.

SiS har särskilda etiska riktlinjer som all personal ska arbeta efter. De finns nedskrivna på alla institutioner. Be att få läsa dem.

Miljön som du bor i ska kännas säker och trygg.

Personalen och de som bor på institutionen ska respektera din religion. Du har naturligtvis rätt att fira andra högtider än de som är vanliga i Sverige.

Du ska kunna läsa religiös litteratur och även träffa företrädare för din religion.

Du har rätt att vara delaktig, uttrycka din åsikt och få den respekterad

Det är viktigt att du själv är med och påverkar din framtid.

Du har rätt att vara med på möten där socialtjänsten och personalen på institutionen diskuterar din behandling. De ska lyssna på dina åsikter och respektera dem. Planeringen ska de så mycket som möjligt göra tillsammans med dig.

Du har rätt att få information om vad som händer i omvärlden. Du ska få läsa böcker och dagstidningar, lyssna på radio och se på teve.

Du har rätt att vara missnöjd. Du har också rätt att få hjälp att överklaga beslut och klaga på behandling som du inte är nöjd med.

Personalen ska bemöta dig och dina åsikter med respekt i alla situationer.

Nästan viktigast av allt, du har rätt att få veta dina rättigheter!

Du har rätt att klaga

Känner du igen dig? Ser verkligheten ut så här för dig?

Är svaret nej är det viktigt att du säger till. Be att få tala med någon i personalen eller med chefen för den institution du bor på och berätta.

Du kan också skicka ett klagomål till Socialstyrelsen. Det är den myndighet som sköter tillsynen av SiS. Adressen är **Socialstyrelsen, 106 30 Stockholm.**

Vill du hellre ringa är telefonnumret **075-247 30 00.**

Du som bor på ett särskilt ungdomshem kan ringa **direktnumret 020-120 06 06.**

SiS särskilda befogenheter

Alla har rätt att bli väl omhändertagna och ha det tryggt och bra. Det har FN slagit fast i sin allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. I Barnkonventionen finns särskilda bestämmelser om barn och unga.

SiS har något som kallas särskilda befogenheter. De innebär vissa inskränkningar i din frihet och dina rättigheter.

Du som är placerad på ett särskilt ungdomshem får mer information om de särskilda befogenheterna i en folder från Socialstyrelsen. I den kan du också läsa mer om dina rättigheter och om hur du gör när du vill klaga på bestämmelser och beslut.

Du som bor på ett LVM-hem får informationen i en folder från SiS.

Information från Socialstyrelsen

Till dig som är inskriven på ett särskilt ungdomshem

Du som är inskriven på ett särskilt ungdomshem har rätt att växa upp i en trygg miljö. Här får du information om dina rättigheter.

De särskilda ungdomshemmen drivs av Statens Institutionsstyrelse (SiS) och står under tillsyn av Socialstyrelsen. För dig som är inskriven på ett särskilt ungdomshem får vissa tvångsåtgärder, så kallade särskilda befogenheter, användas mot dig.

När du kommer till ett särskilt ungdomshem ska du få upplysning om de ordningsregler, rutiner och andra anvisningar som finns på hemmet. Det kan gälla sådant som regler om permission, dina möjligheter att ringa och skriva brev, att dina brev i vissa fall kan granskas eller att vistering i vissa fall kan göras.

Du kan hindras från att lämna hemmet

Personalen har rätt att hålla fast dig eller springa ifatt dig och gripa tag i dig för att hindra att du rymmer. Om du redan har rymt är det polisens sak att återföra dig till hemmet.

Din kontakt med omvärlden kan begränsas

Din rätt att ringa och ta emot telefonsamtal, ta emot besök samt vistas utanför hemmet kan begränsas. Statens institutionsstyrelse (SiS) kan neka dig att ta emot besök av andra än förälder om det anses olämpligt för dig.

Personalen på hemmet kan avlyssna dina samtal genom att sitta med i samma rum som du och höra vad du säger, men inte höra vad den du pratar med säger. Hemmet kan inte ha ett beslut om som säger att alla dina samtal ska avlyssnas, utan detta måste prövas varje gång.

Du har rätt att prata med din socialsekreterare, din advokat, ditt offentliga biträde och andra myndighetspersoner utan att någon hör på. Du har också rätt att kontakta Socialstyrelsen när du vill.

Granskning av brev

Institutionschefen kan besluta att dina brev ska granskas. Det är också bara han eller hon som får öppna och ta del av brev eller paket. Anledningen till att dina brev granskas kan till exempel vara att du misstänks avvika från hemmet eller att brev som kommer till dig kan innehålla narkotika eller något annat som du inte får ha.

Vård vid läsbar enhet

Särskilda ungdomshem har både öppna och läsbara enheter. Om du är placerad på hemmet på grund av ditt eget beteende kan du placeras på en läsbar enhet om det är nödvändigt med hänsyn till din, övriga intagnas eller personalens säkerhet eller om det är nödvändigt för att hindra att du rymmer eller i övrigt genomföra vården.

Du får bara vara intagen på en läsbar enhet i högst två månader i följd. Tiden får i vissa fall förlängas om det finns särskilda behandlingsskäl. Efter tvåmånadersperioden har du rätt till att vistas i öppnare former eller utanför hemmet.

Om du rymmer från den läsbara enheten kan en ny tvåmånadersperiod påbörjas när du kommit tillbaka till hemmet.

Vård i enskildhet

Om du vistas på en läsbar enhet kan du hindras från att träffa andra intagna om det bedöms nödvändigt med hänsyn till ditt speciella behov av vård din eller andra intagnas säkerhet. Sådan vård ska inte pågå längre än vad som behövs och behovet ska omprövas minst var sjunde dag.

Hållas i avskildhet

Om du uppträder våldsamt, till exempel slår sönder möbler eller försöker slå personal eller andra ungdomar, kan du låsas in för dig själv. Andra skäl kan vara att du är påverkad av berusningsmedel.

Att vara avskild innebär till exempel att du förs till ett särskilt avskiljningsrum. Som avskiljning betraktas det inte om du själv väljer att vara ensam i ett annat rum än övriga ungdomars utan att du är inlåst.

Du kan kroppsvisiteras när du avskiljs. Du kan inte överklaga ett sådant beslut, men att en sådan kroppsvisitation ägt rum ska naturligtvis antecknas i din akt.

Du ska ses till av personal minst var 15:e minut. Om du är under 15 år när du avskiljs, ska en läkare omedelbart yttra sig om det till exempel finns starka medicinska skäl mot en avskiljning. Om läkaren begär det ska den genast avbrytas.

Avskiljningen ska avslutas så fort som möjligt och får inte pågå längre än 24 timmar i sträck. Avskiljningen ska prövas hela tiden och minst en gång i timmen ska man göra en bedömning om avskiljningen kan upphöra.

Omhändertagande av egendom

Du får inte ha narkotika, alkoholhaltiga drycker eller andra berusningsmedel eller dopningsmedel på hemmet. Andra saker som du inte får ha är sådant som kan användas för missbruk eller bruk av narkotika som till exempel haschpipor eller kokainskedar.

Du får inte heller ha vapen, knivar och andra tillhyggen som kan skada dig, personalen eller andra placerade. Mobiltelefoner, bankomat kort, id-handlingar, sniffbara produkter eller rasistiska symboler får du inte heller ha. Det är bra om du lämnar in värdefulla saker för frivillig förvaring på hemmet.

Dina pengar kan omhändertagas om personalen tror att du ska köpa alkohol eller narkotika för pengarna eller att du utsätts för konflikt- och utpressningssituationer eller liknande. Du har alltid rätt till att ha tillräckliga fickpengar.

Kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning

Med kroppsvisitation avses en undersökning av dina kläder, till exempel känna i fickorna eller leta igenom en väska eller något annat du har med dig. Däremot inte din kropp.

Med ytlig kroppsbesiktning avses en yttre granskning av din nakna kropp. Du får ta av dig dina kläder så att personal kan se på din kropp naken. Personalen får inte vidröra din kropp annat än att vidröra hår eller eventuell peruk.

Med skyddsvisitation avses att personalen känner utanpå dina kläder för att känna om du bär på något tillhygge eller liknande. Metalldetektor kan användas vid skyddsvisitation.

Du kan kroppsvisiteras när du kommer till hemmet för första gången eller efter en permission eller annan tillfällig frånvaro. Avsikten är att kolla upp att du inte har med dig något som du inte får ha på institutionen, som till exempel alkohol eller andra berusningsmedel. Du kan kroppsvisiteras även vid andra tillfällen under din tid på hemmet om man misstänker att du har saker som du inte får ha.

Du kan skyddsvisiteras när du under din placering går från en avdelning till en annan, till exempel från snickeriet till ditt rum. Vid kroppsvisitation eller vid ytlig kroppsbesiktning ska du visas stor hänsyn och respekt och helst bör ett vittne närvara. Om du är flicka ska besiktningen utföras av kvinnlig personal och om du är pojke av manlig.

Ditt rum kan visiteras även om du inte lämnat ditt samtycke eller är närvarande. Om ditt rum har genomsökts har du rätt att i efterhand få reda på detta.

Blodprov med mera

Du kan när som helst under din tid på hemmet vara skyldig att lämna blod-, urin- eller utandningsprov. Det görs för att kontrollera att du inte är påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, vissa dopningsmedel eller andra hälsofarliga varor.

För att få ta dessa prov krävs att det finns en välgrundad misstanke om att du kan vara påverkad av något av dessa medel. Urinprovstagning ska inte tas om det inte är absolut

nödvändigt. (Det är bra om du och personalen kan komma överens om att du lämnar provet frivilligt.)

Om du vägrar att lämna ett urinprov eller du har lämnat ett positivt prov är detta ingen grund för bestraffning. Däremot ska behandlings- och motivationsinsatserna anpassas efter resultatet. Alla beslut om urinprov med mera ska antecknas i din journal. Namnen på dem som medverkat ska också antecknas.

Blodprov bör i första hand användas som komplement till ett urinprov, till exempel då det finns svårigheter att avgöra om ett positivt urinprovresultat kommer från ett nytt cannabismissbruk.

Dokumentation

Alla beslut som tas ska dokumenteras i din journal, oavsett om beslutet fattats av socialnämnden eller av SiS. Besluten ska vara tydligt motiverade och ange varför de var nödvändiga att ta.

Du har rätt att få alla beslut skriftligt med tydlig anvisning när och var du kan överklaga dem.

Beslut som du kan överklaga

Om du är fyllda 15 år kan du överklaga beslut som fattas om dig. De beslut som fattas på det särskilda ungdomshemmet som du kan överklaga är:

- Förbud för dig att i ett särskilt fall tala i telefon eller ta emot besök.
- Vård i enskildhet eller att du ska hållas avskild.
- Förstörande eller försäljande av din egendom.

Om du inte fyllt 15 år är det en eller båda dina föräldrar som kan överklaga besluten.

ADAD inskrivning

3 december 2010/ÅF

En viktig uppgift för SiS är att dokumentera och följa upp de unga som vårdats på myndighetens särskilda ungdomshem. ADAD är det klientdokumentationssystem som SiS använder för dokumentation och utvärdering av insatser för ungdomar inom SiS ungdomsvård.

Syftet med ADAD-systemet är att ge kunskap som är av betydelse för praktiskt verksamma behandlare, beslutsfattare och forskare. ADAD-systemet används på individ, lokal respektive generell/nationell nivå för olika syften. På individnivå utgör dokumentationen underlag för behandlingsplanering och uppföljning. Vad gäller lokal/institutions nivå skapar dokumentationen dels underlag för verksamhetsbeskrivning, dels ger den underlag för kontinuerlig självutvärdering i form av beskrivningar av ungdomar och insatser, båda dessa som ett led i kvalitetsutvecklingen. På generell/nationell nivå ger dokumentationen underlag för central planering samt bidrar till en allmän grundläggande epidemiologisk information.

Utifrån strukturerade intervjuer får den unge en möjlighet att vara mer delaktig i sin egen vård och ge sin egen bild av sin livssituation och en möjlighet att tala om vad han/hon behöver hjälp med. På detta sätt kan vistelsen på institutionen bli så meningsfull som möjligt. ADAD-intervjuerna belyser levnadsområdena fysisk hälsa, skola, arbete/sysselsättning, fritid och kamratkontakter, familjeförhållanden, psykisk hälsa, brottslighet samt användning av alkohol och narkotika.

ADAD inskrivning

Den inledande inskrivningsintervjun ingår som ett led i behandlingsarbetet och bedöms som nödvändig för att institutionen ska kunna fullgöra sitt uppdrag. Inskrivningsintervjun ska ske så nära inpå ankomsten till institutionen som möjligt. Detta för att den unge skall få tillfälle att ge en bra beskrivning av sin livssituation tiden före inskrivningen på institutionen. Inskrivningsintervjun möjliggör att en så bra och korrekt bild som möjligt skapas av de behov olika ungdomar har när det kommer till SiS institutioner. Baserad på inskrivningsintervjun görs en sammanställning av den unges behovsprofil samt en textsammanställning som sedan används som ett underlag i det fortsatta behandlingsarbetet med den unge.

Statens institutionsstyrelse

Besök Drottninggatan 29
Post Box 16363
103 26 Stockholm

Telefon 08-453 40 00
Fax 08-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

Riktlinjer för verkställighetsplanering vid de särskilda ungdomshemmen

Inledning

Riktlinjer för verkställighetsplanering ska tillämpas för samtliga ungdomar som placeras enligt LSU vid SiS särskilda ungdomshem.

När det gäller den slutna ungdomsvården anges i 5 § förordningen (1998:641) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) att för den som undergår sluten ungdomsvård ska en verkställighetsplan upprättas av SiS efter samråd med socialnämnden i den dömdes hemkommun.

Verkställighetsplanering är en process i flera steg som innebär kartläggning i form av en SiS-utredning, bedömning och val av anpassade insatser samt matchning i samspel med ungdomen, vårdnadshavaren och övriga parter. Verkställighetsplaneringen ska ta hänsyn till den unges hela livssituation enligt utredningen. Risk- och skyddsfaktorer ska bedömas och beaktas och vara inriktade mot att minska återfallsrisk i kriminalitet. Den dömdes motivation för förändring ska också framgå av verkställighetsplanen.

Den ansvariga för verkställighetsplaneringen ska ha en utbildningsbakgrund på minst högskoleexamen 210 högskolepoäng (hp) inom samhälls- /beteendevetenskap, t ex socionomexamen (dnr 26-472-2011).

Syfte

Verkställighetsplaneringen syftar till att säkerställa kontinuiteten i den enskildes vård. I de fall den dömden har varit placerad på SiS i anslutning till att LSU-domen gått i verkställighet, ska den dömdes tidigare behandlingsplan beaktas, där det är möjligt. De insatser som genomförs under verkställigheten ska framgå i verkställighetsplanen. Kvarstående vårdbehov samt plan för eventuella fortsatta insatser efter verkställighetens slut ska formuleras inför den dömdes utskrivning (slutanteckning).

Verkställighetsplan 1 ska vara upprättad inom 10 dagar från placeringen. Verkställighetsplanen ska följas upp var sjätte vecka och godkännas av berörda

parter. Innehållet i den obligatoriska SiS-utredningen, som ska vara färdigställd inom 8 veckor, ska utgöra grund för den fortsatta planeringen.

Delaktighet

Den dömda och dennes familj/vårdnadshavare ska i möjligaste mån göras delaktiga i den dömdes verkställighetsplanering. Den dömda ska få komma till tals och hans eller hennes intressen, önskemål och åsikter uppmärksammas och beaktas. Den dömdes och familjens/vårdnadshavarens delaktighet och syn på verkställighetsplaneringen ska framgå tydligt.

Innehåll

Verkställighetsplanen ska vara konkret och möjlig att genomföra med hänsyn till verkställighetstiden. Den unges egen uppfattning om sig själv och sin situation tillsammans med den information den unge lämnat i ADAD är en annan självklar utgångspunkt för verkställighetsplaneringen. Information om tidigare vistelser hos SiS liksom tidigare utförda utredningar, BBIC och annat, kan ge information som ska beaktas och värderas vid verkställighetsplaneringen.

I verkställighetsplanen (enligt bifogad mall) anges de insatser den unge planeras delta i under verkställigheten. Innehållet i verkställighetsplanen ska vara kortfattat, konkret och förståeligt och det ska finnas en koppling mellan den unges problem, behandlingsmål och de insatser som planeras. Genom verkställighetsplanen tydliggörs för ungdomen, vårdnadshavaren, personalen och socialtjänsten vem som ska göra vad, när och hur.

Verkställighetsplanen (se mall) ska innehålla;

- en kort redovisning av den unges livssituation
- konkreta och realistiska mål och delmål för vården
- den unges uppfattning om sina problem, behov och resurser
- den unges delaktighet i verkställighetsplaneringen
- den unges motivation att medverka för förändring
- planerade insatser för varje riskområde
- uppgift om vem som ansvarar för att insatserna genomförs
- uppgifter om när verkställighetsplanen ska följas upp.

Uppföljning

Verkställighetsplanen ska följas upp med ungefär 6 veckors mellanrum. Uppföljningen ska omfatta samtliga formulerade risk- och behovsområden i verkställighetsplanen. Eventuella förändringar i den unges motivation till behandling ska bedömas och noteras. Av verkställighetsplanen ska framgå vilka förändringar som har skett och om de planerade målen har uppnåtts. Om målen omformulerats ska det motiveras.

Slutanteckning

Vid utskrivningen ska en strukturerad sammanfattning av innehållet i placeringen, en sk slutanteckning upprättas som delges den dömde och skickas till socialtjänsten (se mall) med eventuellt undantag avseende ungdomar över 18 år, se Juridikenhetens Råd och Riktlinjer sluten ungdomsvård (2003:1) avseende sekretess.

Slutanteckningen ska innehålla;

- beskrivning av den dömdes resurser och problematik vid verkställighetens början (se mall)
- redovisning av målen för den dömdes vård och behandling
- den dömdes/familjens delaktighet i behandlingen
- den dömdes motivation att medverka i sin förändring
- redovisning av de insatser den dömde tagit del av (t.ex. utredning, behandlingsprogram, skola, behandlingsamtal, psykologsamtal osv.)
- genomförda insatser för att motverka fortsatt kriminalitet
- redovisning av i vilken utsträckning de planerade insatserna genomförts
- en bedömning av eventuella kvarstående behandlingsbehov och förslag till fortsatta insatser

3 december 2010/ÅF

Familje- och nätverksarbete vid de särskilda ungdomshemmen

Det familje- och nätverksarbete som bedrivs inom SiS kan delas in i tre kategorier¹.

Kategorierna tar sin utgångspunkt i *målet* med arbetet.

Avdelningarna på samtliga särskilda ungdomshem bedriver familje- och nätverksarbete minst enligt kategori 1.

Kategori 1: Informera, involvera

Det övergripande målet är att på olika sätt göra föräldrarna delaktiga i institutionens arbete, för att underlätta kontakten och förståelsen mellan den unge och hans eller hennes föräldrar.

Till denna kategori hör:

Föräldrainsformation vid placering

Delaktighet i behandlingsplanering

Fortlöpande kontakt mellan föräldrar och den unge respektive mellan föräldrar och behandlingspersonal under placeringen

Besök vid institutionen

Föräldraträffar

Kompetenskrav för den personal som ansvarar för arbetet på nivå 1:

grundläggande kompetens i familjesamtal och familjearbete minst motsvarande 3 – 5 poängs högskolestudier

Kategori 2: Stöd, utredning

Det övergripande målet är att föräldrarna skall få stöd för att bättre kunna fungera som föräldrar. Föräldrarna skall stärkas i stöd, umgänge och gränssättning till sina barn.

Till denna kategori hör:

Föräldrastärkande arbete

Stödjande familje- och nätverksarbete

Familjepedagogiskt arbete (PMT eller motsvarande)

Miljöterapi där familjer deltar

Utredning av familj och nätverk enligt SiS anvisningar

Kompetenskrav för den personal som ansvarar för arbetet på nivå 2:

---

¹ Kategoriseringen härrör från Allmän SiS-rapport 2001:8 Utbildning i familje- och nätverksarbete vid särskilda ungdomshem (Margareta Hydén).

att uppfylla behörighetskraven till grundläggande psykoterapiutbildning (steg 1) eller motsvarande.

Kategori 3: Förändring

Det övergripande målet är att förändra kommunikationsmönster och relationer inom familjen.

Till denna kategori hör:

Familjeterapi (FFT eller MTFC, MST mm)

Terapeutiskt nätverksarbete

Kompetenskrav för den personal som ansvarar för arbetet på nivå 3:

familjeterapi skall bedrivas av leg. psykoterapeut med inriktning mot familjeterapi (60 poäng) alternativt steg1-nivå under kontinuerlig handledning av handledarkompetent familjeterapeut.

Till kartan

Generaldirektören

Riktlinjer för SiS utredningsverksamhet vid de särskilda ungdomshemmen

Inledning

Riktlinjerna beskriver innehåll och process för de utredningar som utförs inom Statens institutionsstyrelse (SiS). De är i första hand framtagna för att tillämpas vid utredningar avseende ungdomar som vårdas med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Riktlinjerna gäller även för ungdomar som vårdas med stöd av lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) i alla delar utom vad gäller samverkan med socialtjänst. Utredningen ingår där som en del i den individuella verkställighetsplanen.

En utredning utgörs av aktiviteter i form av insamlande av uppgifter, intervjuer, bedömningar samt tester och utlåtanden som sammanställs och överlämnas till socialtjänsten. Utredningstiden startar när institutionen får utredningsuppdraget från socialtjänsten och avslutas när utredningen överlämnas till socialtjänsten. Tiden för en SiS utredning - ungdom omfattar åtta veckor.

Utredningsuppdrag inom SiS ungdomsverksamhet ska utföras av de institutioner/avdelningar som getts sådant uppdrag i verksamhetsplanen.

Utredningsarbetet ska präglas av saklighet, opartiskhet, öppenhet, tydlighet och vara förankrat i SiS etiska riktlinjer. Arbetet med utredningen förutsätter ett nära samarbete med socialtjänsten. Att engagera ungdomen och dennes familj från början och att under arbetets gång göra strukturerade återkopplingar utgör ett led i en kvalitetssäkring.

Statens institutionsstyrelse

SiS-mall för utredning-ungdom ska användas, (Bilaga 2).

När det gäller frågor om sekretess t.ex. gentemot vårdnadshavare, se Riktlinjer/Juridik LVU och LSU.

Samverkan med socialtjänsten

Utredningsuppdraget

Företrädare för socialtjänsten och institutionen ska gemensamt utforma utredningsuppdraget innehållande de frågor socialtjänsten önskar få svar på. Frågeställningarna ska vara tydligt formulerade, begränsade, kopplade till behov av vård, skola och aktuell situation samt vara rimliga att besvara utifrån tidsmässiga avgränsningar (8 veckor). För detta krävs att ansvarsfördelningen i ärendet klargörs. Samarbete kräver att parterna har personliga möten. Dessa ska bokas inom en vecka efter ungdomens ankomst till institutionen. Den behandlingsplan som institutionen upprättar under utredningstiden ingår som en del i socialtjänstens genomförandeplan. Frågeställningarna ska styra utredningsarbetet. Om de inte besvaras ska det motiveras i utredningen.

Planlagt samarbete

Institutionen ska sträva efter ett nära samarbete med socialtjänsten kring varje ungdom som utreds. Institutionen ska i samråd med socialtjänsten medverka till utformningen av den fortsatta vården och behandlingen samt utbildningen för ungdomen. Det innebär att båda parter ska ges förutsättningar för, och medverka till, att utredningsarbetet fortlöper enligt den planering som överenskommit.

Insamling av bakgrundsmaterial

Institutionen ska i början av ungdomens vistelse på institutionen begära att få ta del av relevanta delar av den genomförandeplan som socialtjänsten upprättat inkluderande BBIC-utredning, skoldokumentation och övrigt av intresse för utredningen.

Andra aktörers medverkan

Institutionen ska i samråd med socialtjänsten involvera andra aktörer som är viktiga i utredningsarbetet, t.ex. skolansvariga och BUP. Det är av särskild betydelse för ungdomar med multiproblematik, där andra myndigheters medverkan är nödvändig.

Överlämnande av utredningen

Fortlöpande information

Socialtjänsten, ungdomen och dennes vårdnadshavare ska fortlöpande informeras om hur utredningsarbetet fortgår samt om resultatet av utredningen. En form för detta kan vara nätverksmöten där utredningen tillsammans med rekommendationer och förslag om insatser och åtgärder presenteras och förankras hos ungdomen och dennes vårdnadshavare.

Information inom SiS

I det fall socialtjänsten fattar beslut om fortsatta behandlingsinsatser inom SiS, ska den mottagande institutionen, efter samråd med socialtjänsten, informeras om utredningen. Den institution som utfört utredningen utser en lämplig person som informerar den behandlingsansvarige på den mottagande institutionen om utredningen. Syftet med överlämnandet är att bidra till ökad kunskap om och förståelse för ungdomens behov.

Dokumentation

Utredningsprocessen ska dokumenteras i ungdomens behandlingsplan. Mottagande institution övertar denna i samband med att den nya placeringen påbörjas. Den skriftliga utredningen ska i sin helhet föras in i KIA och i SafeDoc.

Information utanför SiS

I de fall socialtjänsten fattar beslut om fortsatta behandlingsinsatser för ungdomar utanför SiS, ansvarar socialtjänsten för att överlämna utredningen till berörda. I de fall socialtjänsten begär stöd från den utredande institutionen för överlämnande av utredningen ska institutionen medverka till detta.

Utgångspunkter för utredningsarbetet

Delaktighet

Ungdomen och dennes vårdnadshavare ska göras delaktiga i arbetet under hela utredningsprocessen. Ungdomens delaktighet i utredningsarbetet ska tydligt framgå i utredningen. Arbetet ska utgå från kännedom om ungdomens behov. Det förutsätter att ungdomen får komma till tals och att dennes intressen, önskemål och åsikter uppmärksammas och beaktas. Utredningen ska ge en bild av ungdomen som denne själv förmedlat genom exempelvis samtal och underlag från ADAD. Ungdomen och dennes vårdnadshavares syn på utredningens resultat och rekommendationer ska tydligt framgå.

Fokus i utredningen

Utgångspunkten för utredningen, som lämpligen kan ske i form av ett nätverksmöte, är de frågeställningar socialtjänsten vill ha besvarade. Utredningsarbetet ska inledas med att identifiera risk- och skyddsfaktorer inom olika behovsområden, med betoning på de faktorer som samvarierar med, eller orsakar, antisocialt beteende. Syftet med analysen är att matcha behandlingsinsatser till den enskilda ungdomens förutsättningar, mognadsnivå, inlärningsstil och motivation (responsivitet). Hänsyn ska också tas till familjens förutsättningar att medverka. Analysen ska vara integrerad i utredningen med en stark koppling till behandlingsförslagen. Rekommenderade behandlingsåtgärder ska ha tydlig inriktning mot de risk- och skyddsfaktorer som är avgörande för en förändring bort från antisocialt beteende. Samtidigt ska bredden och intensiteten i behandlingen matchas med allvarlighetsgraden av riskbeteendet, dvs. ju mer allvarliga och varaktiga antisociala beteenden är desto mer omfattande och intensiv ska behandlingen vara.

Helhetssyn

Utredningsarbetet ska ta hänsyn till olika samspelande sammanhang och system. Därför måste utredningen lägga stor vikt vid en mängd faktorer som är intimt förknippade med varandra och som på ett avgörande sätt kan påverka ungdomens utveckling. För ungdomen är samspelet med de personer som finns i familjen en av de mest grundläggande faktorerna i utredningsarbetet. Vårdnadshavarna ska tillsammans med ungdomen motiveras till att delta i utredningen genom personliga möten med utredaren. Det är också av stor vikt att utredaren i samråd med ungdomen och vårdnadshavarna inkluderar andra närstående som t.ex. syskon och släktingar som är betydelsefulla för ungdomen. Personer som ingår i umgängeskretsen har ett stort inflytande på ungdomens livsvillkor och förutsättningar, varför även dessa ska uppmärksammas. All information som bedöms öka förståelsen för ungdomens hela livssituation är viktig.

Utredningen ska visa medvetenhet om problemet med att generalisera från utredningsmiljö till naturliga vardagsmiljöer.

Uppföljning

Utredningen ska innehålla information som anses nödvändig för att kunna följa upp, utvärdera och kvalitetssäkra utredningen. SiS socialtjänstenkät och ADAD inskrivnings- och utskrivningsintervju ska genomföras på alla ungdomar som utreds.

Vetenskap och beprövad erfarenhet

Utredningsarbetet ska vila på vetenskapliga metoder med teoretisk förankring och beprövad erfarenhet. Den personal som ansvarar för utredningsarbetet ska fortlöpande hålla sig informerad om det aktuella kunskapsläget.

Test- och skattningsinstrument

Testinstrument bör vara normerade för aktuellt åldersintervall. Testanvändare ska ha den kompetens som krävs för att utföra, sammanställa och tolka testresultaten. Rådata ska bearbetas innan de integreras i texten. Resultaten av testen ska kopplas till bakgrundsfaktorer, nuvarande situation samt genom ett personligt möte mellan den person som ansvarar för testen och ungdomen.

Behovsområden för barn och unga

För att få en bild av ungdomens behov finns ett antal behovsområden som visat sig vara av betydelse för ungdomars utveckling. Genom att undersöka ungdomens utvecklingsbehov ges underlag till vilka insatser och vilket stöd som krävs för att ungdomen ska nå optimal utveckling.

Behovsområden:

- kamratrelationer
- fritid
- familjeförhållanden
- utbildning
- fysisk och psykisk hälsa
- mognadsnivå
- att klara sig själv i förhållande till sin ålder

Utredningarnas innehåll och utformning

Socialstyrelsen har gett ut föreskrifter för hur man utformar intyg; *Utfärdande av intyg inom hälso- och sjukvården m.m. SOSFS 2005:29*. Dessa ska användas som ledning för alla SiS utredningar.

Utredningen, som omfattar ett flertal bedömningar, ska vara lättöverskådlig. En fullständig utredning ska innehålla en huvuddel, utredningsutlåtandet, där syfte, metod, sammanfattning och rekommendationer till socialtjänsten ska framgå och

bilagor i form av olika delutlåtanden.

I en SiS utredning ska följande beaktas:

- Ändamålet med utredningen ska framgå
- De områden som fokuseras i utredningen ska ha tydlig relevans för frågeställningarna. I de fall frågeställningar/områden inte besvarats eller belysts ska orsaken anges.
- De områden som belyses ska fokusera på såväl ungdomens styrkor som brister.
- Ungdomens förutsättningar, mognadsnivå, inlärningsstil och motivation (responsivitet) ska poängteras.
- Det ska råda logiska överensstämmelser mellan sådant som bakgrundsfakta, frågeställningar, metoder, analysarbete och bedömningar. Utredarna bör tydliggöra vad som är nytt i förhållande till tidigare underlag.
- Utredningsutfärdaren ska vara objektiv och sträva efter opartiskhet vid insamlande av underlag till utredningen.
- Utredningen ska innehålla noggranna uppgifter om det material som ligger till grund för utredningsutlåtandet eller de olika delutlåtandena. Det kan t.ex. handla om uppgift om antal möten med ungdomen, vårdnadshavare eller andra personer som givit information om ungdomen, antal möten med socialtjänsten, datum för utredningstiden och hänvisning till annat skriftligt material.
- Utredningen ska utformas så att socialtjänsten, vårdnadshavare och ungdomen själv kan bilda sig en uppfattning om förhållandena d v s förstå och värdera innebörden av utredningen.
- Ungdomens och ungdomens familjs delaktighet i utredningsprocessen ska tydligt framgå i texten i såväl utredningsutlåtande som i delutlåtanden.
- Utredningen ska skrivas på ett begripligt och korrekt språk. Tonen ska vara saklig och balanserad och präglas av respekt för ungdomen och dennes familj. Medicinska eller andra facktermer ska som regel inte användas i utredningsutlåtandet. Om en utredning innehåller facktermer ska deras innebörd förklaras. För läsbarhetens skull ska uppgifter inte upprepas och återkomma under olika rubriker om det inte anses nödvändigt.
- Det ska tydligt framgå om uppgifterna i utredningen framkommit vid en personlig undersökning/möte med ungdomen, eller om uppgifterna lämnats av andra personer. Det är angeläget att utredningen endast innehåller uppgifter om förhållanden som man har tillräcklig kännedom om. För detta krävs som regel en personlig undersökning av, eller kontakt med, ungdomen och hans/hennes familj och nätverk.

Utredningsutlåtandet

Utredningsutlåtandet ska bygga på institutionens möten och samtal med ungdomen och dennes familj och nätverk, utredningsteamets inbördes dialog samt de olika delutlåtanden som ingår i utredningen. I utredningen ska även hänsyn tas till skriftliga underlag från socialtjänsten och andra instanser.

Utlåtandets disposition är enligt följande;

Inledning

Kort beskrivning av vad en SiS-utredning innehåller

Uppdraget

Beskrivning av uppdraget som företrädare av socialtjänst och institution utformat innehållande de frågor socialtjänsten önskar få svar på

Bakgrundsbeskrivning

Sammanfattningen av ungdomens historia, aktuell situation och tidigare insatser ska inledas med en mycket kort beskrivning av viktiga nyckelhändelser i ungdomens uppväxt och ungdomens aktuella situation. Vidare ska utlåtandet innehålla uppgifter om tidigare samhällsinsatser och bedömning av hur dessa har fungerat. I de fall ungdomen är dömd till sluten ungdomsvård ska domen tydligt refereras.

Samlad bedömning

Utredningsutlåtandet bygger på utredningsteamets samlade bild av ungdomens livssituation och baseras på samtliga delutlåtanden. Detta avsnitt ska bestå av en sammanfattande analys och bedömning av ungdomens behov, riskbeteende, positiva resurser och skyddande faktorer samt en bedömning av ungdomens och föräldrarnas mottaglighet för fortsatta insatser.

Rekommendationer för fortsatt behandling och andra insatser

Den utredningsansvarige ska, med utgångspunkt från frågeställningarna och överenskommelsen med socialtjänsten, ge förslag på vilka insatser och behandlingsåtgärder som krävs för att ungdomen ska kunna utvecklas optimalt och rustas för ett liv utan brottslighet, missbruk och/eller för att minska annat antisocialt beteende. Av utredningsutlåtandet ska framgå vilka insatser som bör betonas för att öka ungdomens mottaglighet för behandling. Behandlingsrekommendationerna ska vara så

konkreta och tydliga att de går att använda som underlag till en behandlingsplan/verkställighetsplan.

Ungdomens egen bild

Utlåtandet ska ge en bild av ungdomen, som denne själv förmedlat genom bland annat samtal och underlag från ADAD. Ungdomens syn på utredningens resultat och rekommendationer ska framgå av utlåtandet.

Delutlåtanden

Gemensamt för samtliga delutlåtanden är att de utgår från givna frågeställningar och hålls så korta som det är möjligt utan att förlora innehåll.

De utlåtanden som ingår i utredningen ska disponeras enligt följande:

Syfte – Metod – Resultat – Bedömning.

Varje delutlåtande ska undertecknas av den ansvarige med namn, befattning och kompetens.

Följande delutlåtanden ska ingå:

- Psykologutlåtande med, i förekommande fall, strukturerad risk- och behovsbedömning
- Pedagogiskt utlåtande
- Familje- och nätverksutlåtande
- Beteendeobservationer i institutionsmiljö
- Medicinskt utlåtande

Följande delutlåtanden kan ingå:

- Utlåtande avseende missbruk och beroende
- (Barn-)psykiatrisk bedömning

Bedömning av missbruk och beroende ska alltid beaktas i utredningen. I de fall ungdomen inte bedöms ha missbruksproblem ska detta anges.

Beroende på villkoren i utredningsuppdraget kan en (barn-)psykiatrisk bedömning ingå i utredningen.

Psykologutlåtande

Underlag till utlåtandet inhämtas främst genom personliga samtal med ungdomen och från psykologiska test, men även från institutionens konferenser, dialog med socialtjänsten och utredningsteamet samt i förekommande fall från BUP. Utlåtandet ska innehålla en sammanfattning över tidigare psykologbedömningar och en bedömning av i vilken utsträckning de kan användas för fortsatt analys.

Psykologutlåtandet består av en psykologbedömning och i förekommande fall en strukturerad risk- och behovsbedömning. Denna kan redovisas i separat utlåtande.

En psykologbedömning omfattar följande områden:

- Begåvning
- Neuropsykologisk funktionsnedsättning
- Psykiskt tillstånd
- Relevanta personlighetsdrag – styrkor och svagheter
- Mognadsnivå
- Realitetsanpassning
- Attityder och värderingar
- Risk- och behovsbedömning
- Motivation

Neuropsykologiska funktioner ska bedömas med syfte att upptäcka svårigheternas kärna – och samtidigt uppmärksamma ungdomens styrkor och möjliga kompensationsstrategier. Områden som ska kunna innefattas är: uppmärksamhetsområdet och exekutiva funktioner, språkliga funktioner, sensomotoriska funktioner, visuospatiala funktioner, minne och inlärning och förmåga till socialt samspel och kommunikation, (Bilaga 1). Psykologbedömningen ska i förekommande fall kunna innehålla en neuropsykologisk bedömning innefattande diagnostik avseende funktionsnedsättning inom uppmärksamhetsområdet och autismspektrum. Vid mer komplex diagnostik, som inte behandlas inom ramen för en SiS-utredning, hänvisas till specialist utanför SiS.

Rådata från test och bedömningsinstrument ska bearbetas innan de integreras i texten. Resultaten ska inlemmas i ett sammanhang, där resultat kopplas till och får mening för ungdomens livssituation och fortsatta utveckling.

En strukturerad risk- och behovsbedömning ska utföras i samtliga utredningar gällande ungdomar dömda till sluten ungdomsvård. Övriga utredningar ska kunna innefatta en

sådan bedömning i alla de fall behov föreligger. Redovisningen sker i, eller i anslutning till, psykologutlåtandet. Det eller de valda instrumenten ska vara anpassade för aktuell målgrupp. Det bör påpekas i utredningstexten att resultatet är inaktuellt efter en viss specificerad tid.

Pedagogiskt utlåtande

Det pedagogiska utlåtandet ska innehålla uppgifter om ungdomens skolbakgrund, t.ex. vilka åtgärdsprogram som tidigare använts, information om ungdomens betyg och kunskapsnivå i förhållande till såväl kursplaner för grundskolan/grundsärskolan som till ämnesplaner för gymnasieskolan/gymnasiesärskolan. Vidare ska utlåtandet innehålla sådana beteendeobservationer, som har relevans för ungdomens skolprestationer och inlärningsförmåga. Ungdomens egen syn på tidigare skolgång och motivation för nuvarande och framtida skolgång ska också framgå. Ungdomens vårdnadshavare ska ges möjlighet att ge sin syn på tidigare och framtida skolgång. Det pedagogiska utlåtandet ska speciellt fokusera på ungdomens förmåga till läsförståelse och fallenhet för att uttrycka sig i tal och skrift samt ungdomens matematiska förmåga. Likaså ska ungdomens förmåga till omvärldsuppfattning tydligt framkomma. Ytterligare uppgifter som ska ingå är information om tidigare insatser som syftat till att stödja ungdomen i skolan, samarbete mellan hem och skola samt uppgift om ungdomens närvaro i skolan. Debut av anpassningsproblem i skolan bör särskilt beaktas.

Uppgifterna inhämtas genom kontakt med ungdomen själv och dennes vårdnadshavare samt genom socialtjänsten som förmedlar kontakt med tidigare skola.

Familje- och nätverksutlåtande

Familje- och nätverksutlåtandet ska innehålla information om familjebakgrund tillsammans med en beskrivning av familjens inbördes relationer under ungdomens uppväxt. Kvaliteten i nuvarande relationer, kartläggning av styrkor i familjesystemet, föräldrarnas etablering och integrering i samhället, tillsyn av ungdomen samt uppfostran, ska särskilt betonas.

Utredaren ska vidare uppmärksamma vårdnadshavarnas syn på vidtagna och kommande behandlingsinsatser samt bedöma vårdnadshavarnas intresse av och förmåga att medverka till planerade behandlingsåtgärder.

Med begreppet nätverk avses andra betydelsefulla personer som är viktiga och kan ha inflytande över ungdomens tillvaro, som släktingar, närstående, vänner och andra vuxna. Utredaren bör göra en bedömning tillsammans med ungdomen, dennes vårdnadshavare samt socialtjänsten om vilka personer som ingår i nätverket och som kan vara viktiga för utredningen.

Mönster i nätverket av kriminalitet och/eller missbruk ska uppmärksammas, liksom vilka viktiga personer som utgör såväl positiva som negativa förebilder. Vilka kamratkontakter finns runt ungdomen? Är han/hon ofta ensam eller har många omkring sig? Fungerar ungdomens kamrater pro- eller antisocialt? Känner föräldrarna dem?

Beteendeobservationer i institutionsmiljö

Utlåtandet ska bl.a. omfatta:

- Motivation till utveckling och förändring, intressen och nyfikenhet/motivation att pröva på nya områden
- Kunskaper/färdigheter som behövs för att klara vardagen; sociala och praktiska färdigheter såsom social kompetens, hygien, bordsskick, rumsordning, matlagning, klädvård, ekonomi m.m.
- Förmågan att anpassa sig till rutiner och aktiviteter i och utanför institutionen
- Graden av ansvarstagande i förhållande till ålder
- Relationer till/samspel med familj, övrigt nätverk, kamrater, personal och andra ungdomar på avdelningen
- Värderingar och attityder i förhållande till antisocialt beteende såsom kriminalitet och missbruk
- Hälsa (fysisk och psykisk)
- Självkänsla, impuls kontroll, koncentration och uthållighet, frustrationstolerans, norm- och moralutveckling
- Speciella styrkor och problem

Medicinskt utlåtande

Det medicinska utlåtandet ska grunda sig på en medicinsk anamnes, hälsodeklaration och kroppslig undersökning, där bl. a undersökning av syn och hörsel ska ingå.

Bedömning av missbruk och beroende

Utlåtandet, som utfärdas i förekommande fall, ska grunda sig på den bild ungdomen förmedlar angående missbruk genom ADAD och andra intervjuer och skattningsskalor.

Det ska även grunda sig på missbruksanamnes och provtagningar utifrån misstanke om påverkan enligt bestämmelsen om den särskilda befogenheten i LVU och LSU. För att återge en realistisk bild av missbruksproblem är det viktigt att belysa aktuell och tidigare konsumtion, grad av beroende eller risk för att utveckla beroende, ett eventuellt missbrukande nätverk samt attityder och värderingar till missbruk.

Personal, resurser och kompetens

Utredningsteam

Ett utredningsteam ska bildas vid varje utredningsuppdrag och ledas av en utredningsansvarig som ansvarar för huvudutlåtandet och sammanställer de delutlåtanden som ingår i utredningen.

Gruppen ska bestå av utredningsansvarig, psykolog, pedagog, familj- och nätverksansvarig samt en person som ansvarar för beteendeobservationerna i institutionsmiljön. Detta är en miniminivå avseende kompetensen i gruppen. Teamets personal ska vara anställd vid institutionen. Andra specialister som läkare, barnpsykiatriker m.fl. kan som regel ha ett konsultativt uppdrag och bör medverka i teamets arbete.

Teamet ska ha regelbundna möten under utredningsprocessen. Deltagarna kan utifrån sina olika perspektiv berika helhetsbilden av ungdomens situation och därmed bidra till ett utredningsinnehåll som håller en hög kvalitet. Teamet ska medverka vid konferenser tillsammans med den personal som har ansvar för omvårdnaden av ungdomen, såväl för att fördjupa bilden av ungdomen i institutionsmiljö som för kunskaps- och erfarenhetsutbyte. Teamet, under ledning av utredningsansvarig, ska vidare medverka vid möten med socialtjänsten.

När ett utredningsuppdrag avslutas ska deltagarna i teamet informera socialtjänsten, ungdomen och dennes vårdnadshavare om resultatet av utredningen vid ett personligt möte.

Utredningsansvarig

Den utredningsansvarige ansvarar för det skriftliga utredningsutlåtandet där de delutlåtanden som ingår i utredningen sammanställs, vilket ställer stora krav på dennes kompetens. Grundläggande krav är minst högskoleexamen 210 högskolepoäng (hp) inom samhälls-/beteendevetenskap, t.ex. psykolog eller socionom där *antingen*

utbildningen innehållit eller kompletterats med minst 30 hp inom områdena utvecklingspsykologi/funktionsnedsättningar, psykisk ohälsa, behandlingsteori och metoder *eller* kompletterats med grundläggande psykoterapiutbildning.

Flerårig erfarenhet av socialt behandlingsarbete med socialt utsatta ungdomar och deras familjer och nätverk krävs.

Psykolog

Psykologutredningen ska genomföras av leg psykolog alternativt av en PTP-psykolog under handledning. Utlåtandet ska alltid signeras av leg psykolog.

Ansvarig för strukturerad risk- och behovsbedömning

Utlåtandet ska undertecknas av en bedömningsansvarig, som ska vara psykolog med genomförd och godkänd utbildning i valt instrument.

Pedagog

Den pedagog som ansvarar för utredningen ska vara behörig lärare, helst med specialpedagogisk kompetens.

Ansvarig för beteendeobservationer i institutionsmiljö

Den person vid institutionen som ansvarar för att genomföra beteendeobservationerna och för att skriva utlåtandet ska ha minst examen från 2-årig eftergymnasial utbildning vid folkhögskola eller yrkeshögskola (KY/YH) med inriktning mot socialt/pedagogiskt behandlingsarbete *eller* examen från högskola med motsvarande inriktning.

Ansvarig för familje- och nätverksutlåtande

Den person vid institutionen som ansvarar för att genomföra familje- och nätverksutredningen ska ha lägst samhälls-/ eller beteendevetenskaplig utbildning med 210 högskolepoäng (hp) i sin examen, helst i kombination med grundläggande psykoterapeutisk utbildning med inriktning familjeterapi.

Ansvarig för hälso- och sjukvårdsutlåtande

Läkarintyg/medicinskt utlåtande ska utfärdas av hälso- och sjukvårdspersonal med tillräcklig kompetens och erfarenhet för uppgiften med hänsyn till ändamålet med intyget.¹

---

¹SOSFS 2005:29

Övriga resurser

I utredningsteamet bör ingå personal med god kompetens om missbruk och beroende-problematik. Teamet ska ha tillgång till psykiatriker, gärna med specialistkompetens inom barn- och ungdomspsykiatri. Varje institution bör ha ett etablerat samarbete med en barn- respektive vuxenpsykiatrisk klinik.

Uppföljning

Att följa upp hur utredningen uppfattas av uppdragsgivare, andra involverade aktörer samt ungdomen och dennes familj är ett led i en kvalitetssäkring. En sådan uppföljning kan ge information om hur utredningen mottagits. Har informationen varit tillräcklig för fortsatt handläggning, och har utredningen skrivits med ett språkbruk som gjort den tillgänglig?

Bilaga 1

Test

En neuropsykologisk bedömning enligt SiS-standard, inom ramen för psykologutlåtandet, förutsätter tillgång till testbatteri enligt nedan eller motsvarande, där senaste version ska användas (2011 enl. nedan):

WISC-IV (*Wechsler Intelligence Scale for Children fourth ed.*) Begåvningsstest för barn och ungdomar 6-16:11. Pearson Assessment and Information AB

WAIS-IV (*Wechsler Adult Intelligence Scale fourth ed.*) Begåvningsstest 16- 90 år, Pearson Assessment and Information AB

D-KEFS (*Delis Kaplan Executive Function System*) Bedömning av exekutiva funktioner, 8 - 89 år, Pearson Assessment and Information AB

CPT II V.5 (*Conners' Continuous Performance Test II Version 5*)
Test för att mäta uppmärksamhetsproblem, 6år – vuxen. Hogrefe Psykologiförlaget.

Alternativ till CPT II:

TOVA (*Test of Variables of Attention*)

Test för att mäta uppmärksamhetsproblem

WCST (*Wisconsin Card Sorting Test*) – Bedömning av abstrakt analytisk slutledningsförmåga, barn och vuxna, Hogrefe psykologiförlaget

RCFT (*Rey Complex Figure Test and Recognition Trial*) – Bedömning av visuospatial konstruktionsförmåga och visuospatialt minne 6 - 89 år, Hogrefe psykologiförlaget

Instrument avseende strukturerade risk- och behovsbedömningar

Följande instrument avseende risk- och behovsbedömning används i SiS-utredning-
ungdom:

ERASOR (*Estimate of Risk of Adolescent Sexual Offense Recidivism*), Worling & Curwen.
Beslutsstöd för risk för upprepande av sexuellt våld

SAVRY (*Structured Assessment of Violence Risk in Youth*), Bartel, Borum, & Forth, 2002. Strukturerad bedömning av risker och behov för att minska risken för återfall i våldsbrott hos unga med känd kriminalitet.

YLS/CMI (*Youth Level of Service/Case Management Inventory*), utarbetad av Robert Hoge och D.A. Andrews. Strukturerad bedömning av risk för återfall i kriminalitet eller annan antisocialitet

Bilaga 2 - Mall för utredning

SiS ungdomshem
Adress
Adress
Telefon
@stat-inst.se

SiS-utredning - ungdom

Namn
Personnummer
Utredningsperiod
Utredningsansvarig
Befattning, kompetens
Ansvarig socialtjänst

Innehåll:

Utredningsutlåtande

CheckBox1

Bilagor:

Psykologutlåtande

CheckBox2

Risk- och behovsbedömning

CheckBox3

Pedagogiskt utlåtande

CheckBox4

Familje- och nätverksutlåtande

CheckBox5

Beteendeobservationer i institutionsmiljö

CheckBox6

Medicinskt utlåtande

CheckBox7

Ev. utlåtande angående missbruk

CheckBox8

Ev. psykiatrisk bedömning

CheckBox9

Ev. övrigt

CheckBox10

UTREDNINGSLÅTANDE

Inledning

Uppdraget

Bakgrundsbeskrivning

Samlad bedömning

Ungdomens egen bild/vårdnadshavares bild

Rekommendationer för fortsatt behandling och andra insatser

Utredningsutlåtandet undertecknas av utredningsansvarig med namn, befattning och kompetens

Bilagor

Utlåtandena pagineras separat och undertecknas med namn, befattning och kompetens av den som ansvarar för respektive utlåtande.

Psykologutlåtande

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Risk- och behovsbedömning

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Pedagogiskt utlåtande

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Familje- och nätverksutlåtande

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Beteendeobservationer i institutionsmiljö

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Medicinskt utlåtande

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Bedömning av missbruk och beroende

Syfte
Metod
Resultat
Bedömning

Möjlighet till vistelse under öppnare former (utdrag ur SiS interna riktlinjer)
3 december 2010/ÅF

För att minimera risken för skadeverkningar som ett frihetsberövande innebär bör den dömde inte underkastas mer ingripande begränsningar än nödvändigt. Den dömde bör därför ges möjlighet till vistelse under öppnare former så snart säkerhetsaspekten medger det. Frågan om den dömde skall ges möjlighet till vistelse under öppnare former skall prövas fortlöpande av SiS, dock minst en gång varannan månad. Besluten skall motiveras och dokumenteras i KIA. När institutionschefen anser att den dömde bör få vistelse under sådana öppnare former skall frågan genast anmälas till placeringschefen.

Vistelse under öppnare former kan innebära att den dömde regelbundet deltar i behandlings- och/eller fritidsaktiviteter utanför den låsbara enheten. Daglig vistelse i skola eller på praktikplats är andra exempel på vistelse i öppnare former.

Dagliga promenader utanför hemmet kan i vissa situationer anses uppfylla de formella kraven på vård i öppnare former. Detta torde dock förutsätta att andra aktiviteter av säkerhetsskäl är uteslutna samt att utevistelsen är sådan att den kan sägas utgöra vistelse i friare former. Detta betyder att promenaderna måste ha viss varaktighet samt ske under sådana former att lagstiftningens syfte uppnås.

Vistelse under öppnare former kan ske både med och utan personal.

Till kartan

Brukarforum vid de särskilda ungdomshemmen

3 december 2010/ÅF

Så kallade brukarforum genomförs regelbundet på varje avdelning på samtliga särskilda ungdomshem. Det är en mötesform där institutionschefen eller den han eller hon utser samtalar med ungdomarna på avdelningen, i grupp. Forumen ska ge ungdomarna en möjlighet att komma till tals om vistelsen på ungdomshemmet och en möjlighet att få inflytande över verksamheten. Brukarforumen dokumenteras och kommuniceras mellan ungdomshemmets ledning och forumet för att kunna utgöra ett underlag för verksamhetsplanering och utveckling.

Statens institutionsstyrelse

Besök Drottninggatan 29
Post Box 16363
103 26 Stockholm

Telefon 08-453 40 00
Fax 08-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508

Risk- och behovsbedömning (utdrag ur SiS interna riktlinjer)

3 december 2010/ÅF

Inom den slutna ungdomsvården medför kravet på samhällsskydd att det oftast måste göras någon form av *riskbedömning/behovsbedömning* innan ett beslut fattas som innebär att vistelsen skall ske under öppnare former. En grundregel skall vara att för dem som har verkställighetstider överstigande två år och begått allvarliga våldsbrott skall en riskbedömning alltid göras.

Statens institutionsstyrelse

Besök Drottninggatan 29
Post Box 16363
103 26 Stockholm

Telefon 08-453 40 00
Fax 08-453 40 50

E-post registrator@stat-inst.se
Internet www.stat-inst.se

Org-nr 202100-4508